

Vastaus Oskari Iivarisen ja Maarit Raja-ahon sekä 27 muun valtuutetun aloitteeseen väestönsuojasta Länsi-Vantaalle

VD/3877/00.02.00.03/2022

TeA/TH/PW/RL/MH/KN/EJ

Oskari Iivarinen ja **Maarit Raja-aho** sekä 27 muuta valtuutettua jättivät seuraavan valtuuston työjärjestyksen mukaisen valtuustoaloitteen:

”Moni länsivantaalainen pientaloasukas on esittänyt huolen väestönsuojien puutteesta pientalovaltaisilla alueilla (Askisto, Hämeenkylä, Hämevaara, Linnainen, Pähkinärinne ja Varisto).

Tällä hetkellä Länsi-Vantaalla on yksi kalliosuoja Rajatorpassa, samoin alueen kerrostaloissa on omat lainmukaiset suojansa. Ne on tarkoitettu pääasiallisesti alueen rakennusten omien asukkaiden käyttöön. Pientaloasukkailla tällaista suojautumismahdollisuutta ei ole, vaan asukkaita ohjeistetaan suojautumaan koteihinsa. Ääritapauksissa väestöä voidaan tuki alkaa evakuoida.

Ukrainan sota on jo osoittanut, että sotatoimien aiheuttama tuho on paikoitellen totaalista. Väestö olisi saatava nopeasti suojaan soveltuviin tiloihin tarpeen niin vaatiessa (esim. pommitus, radioaktiivinen laskeuma). Ajanmukaiset väestönsuojelutilat lähialueella nopeuttaisivat siirtymistä turvaan poikkeustilanteen sattuessa. Tilojen olemassaolo myös loisi asukkaille mielenrauhaa.

Me allekirjoittaneet esitämme, että Vantaan kaupunki selvittää yhteistyössä pelastustoimen ja hyvinvointialueen kanssa uuden, nykyaikaiset turvallisuusstandardit täyttävän yleisen väestönsuojan rakentamista Länsi-Vantaalle, esimerkiksi Hämevaaraan tai Pähkinärinteeseen, mahdollisimman pian.

Kaupunginvaltuusto 28.3.2022 § 19

Päätös:

Päätettiin ottaa asia käsiteltäväksi ja lähettää aloite kaupunginhallitukselle valmisteltavaksi.

Kaupunkiympäristön toimiala toteaa vastauksenaan seuraavaa:

Pelastuslakia (379/2001) muutettiin vuonna 2011 siten, että asuinrakennusten väestönsuojien rakentamisvelvoitteen laukaiseva alaraja nostettiin 1 200 kerrosneliömetriin rajan oltua aikaisemmin 600 kerrosneliömetriä. Samalla luovuttiin kuntien rakentamisvastuulla olleiden yleisten väestönsuojien rakentamisesta. Lakimuutoksella on ollut vaikutusta väestönsuojien suojapaikkojen kertymään erityisesti pienemmissä, 600–1 200 kerrosneliömetrin kokoisissa rakennuksissa. Näin ollen esimerkiksi erillispientaloihin ja pieniin rivitaloihin ei väestönsuojia pääosin Suomessa tai Vantaalla rakenneta. Normaalioloissa väestönsuoja on yleensä harrastustilana, varastona tai jossain muussa käytössä. Lain mukaan suoja tulee ottaa käyttöön 72 tunnin kuluessa, jos viranomainen niin käsklee.

Teollisuus-, tuotanto-, varasto- ja kokoontumisrakennusta varten väestönsuoja on rakennettava, jos rakennuksen tai rakennusryhmän kerrosala on vähintään 1500 neliömetriä. Rakentamisvelvollisuutta ei kuitenkaan ole, jos tontilla tai rakennuspaikalla tai yhteisessä väestönsuojassa on ennestään pelastuslaissa ja sen nojalla annetuissa asetuksissa säädetty määrä vaatimukset täyttäviä suojapaikkoja.

Pelastuslaissa on lisäksi erikseen säädetty poikkeuksesta väestönsuojan rakentamisvelvollisuudesta sekä helpotusten myöntämisestä väestönsuojan rakentamisvelvollisuudesta väestönsuojan teknistä vaatimuksista sekä sijainti ja koko vaatimuksista. Jos väestönsuojan rakentamisesta aiheutuu tavanomaista huomattavasti korkeampia rakentamiskustannuksia suhteessa asianomaisen rakennuksen rakentamiskustannuksiin tai väestönsuojan rakentaminen ilman suuria teknisiä vaikeuksia ei käy päinsä, voidaan vapautusta rakentamisvelvollisuudesta harkita. Vapautuksen myöntäminen edellyttää, että väestönsuojan kustannukset olisivat yli 4 % rakentamisen kokonaiskustannuksista. Kokonaiskustannuksilla tarkoitetaan rakennettavan rakennuksen kustannuksia ja väestönsuojan kustannuksia yhteensä. Asiasta päättää rakennusluvan myöntävä viranomainen, Vantaalla kaupunkiympäristön lautakunnan lupajaosto. Keskeisenä menettelyn osana helpotuksissa ja vapautuksissa on pelastusviranomaisen kuuleminen, jota laki edellyttää.

Rakennusluvan myöntävä viranomainen voi pelastuslain 75 § 3 momentin nojalla pelastusviranomaista kuultuaan myöntää vapautuksen myös väestönsuojien rakentamisesta tietyllä alueella, jos alueella on pelastusviranomaisen arvion mukaan ennestään riittävä määrä suojapaikkoja tai väestön suojaaminen on turvattu muulla tavoin. Käytännössä alueellinen vapautus koskee jotain kunnan osaa. Määrittelyn tulee aina perustua pelastusviranomaisen arvioon siitä, että väestönsuojien rakentamisesta vapauttaminen ei heikennä väestön suojaustasoa eli käytännössä alueella tulee olla pelastusviranomaisen arvion mukaan ennestään riittävä määrä suojapaikkoja tai väestön suojaaminen on turvattu muulla tavoin.

Rakennus- tai kiinteistökohtaisten väestönsuojien lisäksi on olemassa erilaisia yhteisväestönsuojia, jotka ovat yleensä taloyhtiöiden tai yritysten, virastojen ja laitosten henkilöille varattuja kalliosuojia. Vantaallakin on joillain alueilla rakennuskohtaisten väestönsuojien sijaan rakennettu yhteiskäytössä olevia kalliosuojia, kuten Rajatorpan ja Hakunilan kalliosuojat. Nämä väestönsuojat on tarkoitettu ja suunniteltu yhteissuojan perustamisvaiheen rahoittaneille kiinteistöille.

Vantaan väestönsuojat on kartoitettu vuonna 2022 ja niitä on Vantaalla yhteensä 2 677 ja suojapaikkoja niissä on yhteensä 276 838. Suojat on pääsääntöisesti rakennettu kerrostaloihin ja liikekiinteistöihin. Kaupungin omistamissa rakennuksissa väestönsuojia on 137. Vantaalla ole yhtään ns. yleistä väestönsuojaa, joka olisi tarkoitettu muille asukkaille tai alueella muuten oleskeleville henkilöille. Pelastuslaitos valvoo suojien kunnossapitoa palotarkastusten yhteydessä.

Pientaloasukkaiden suojautuminen

Suomessa ja Vantaalla on alueita, joiden asukkailla ei ole osoitettua väestönsuojapaikkaa. Tämä ei tarkoita sitä, että näillä alueilla väestöä ei kyettäisi suojaamaan. Väestönsuojat ovat vain yksi suojaamisen keinoista. Muita keinoja ovat väestön siirtäminen turvallisemmalle alueelle, tilapäisten väestönsuojien rakentaminen sekä eri alueilla olevan väestönsuojakapasiteetin ottaminen käyttöön joustavasti. Kaikkia keinoja voidaan käyttää myös yhtä aikaa. Väestön suojaamiseen on varauduttu myös niillä alueilla, joille ei ole rakennettu väestönsuojia. Erillispientaloissa ja pienissä rivitaloyhtiössä, joissa väestönsuojapaikkoja ei yleensä ole, aluksi suojatoimista vastaavat asukkaat itse suojautuen tilapäisiin suojiin eli käytännössä kotona sisätiloihin. Tarvittaessa näiden alueiden väestö varaudutaan siirtämään pelastusviranomaisten toimesta turvallisemmille alueille. Pelastusviranomaisten antaessa ohjeen laittaa väestönsuojat suojautumiskuntoon, annetaan samassa yhteydessä ohjeet tilapäisten suojien rakentamiseen.

Väestön suojaamisen ohjeiden ja suunnitelmien päivittäminen

Valmiuslaissa määritellään pelastuslain mukaisten väestönsuojelun järjestelyjen toteuttamisen edellytykset ja väestönsuojelussa tarvittavat toimivaltuudet. Väestönsuojelun valmiutta ylläpidetään viranomaisten toimesta sekä omatoimisen varautumisen kautta. Muuttunut kansainvälinen turvallisuustilanne on korostanut tarpeita väestönsuojelun suunnitelmien päivittämiseen ja kehittämiseen. Pelastuslain mukaan pelastustoimen viranomaisten on varauduttava toimialaansa kuuluvien väestönsuojelutehtävien hoitamiseen. Valtion ja kunnan viranomaisen, laitoksen ja liikelaitoksen sekä muun julkisyhteisön vastuulla olevat väestönsuojelutehtävät ja niihin varautuminen kuuluvat niissä palvelevan viran- tai toimenhaltijan virkavelvollisuuksiin ja työsuhteessa olevan henkilön tehtäviin. Edelleen viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset, jotka ovat velvollisia varautumaan väestönsuojeluun, ovat velvollisia laatimaan pelastuslaitoksen johdolla ja yhteistoiminnassa keskenään tarpeelliset suunnitelmat tehtäviensä hoitamisesta väestönsuojelussa ja pitämään ne ajan tasalla.

Valtion tasolla väestönsuojelun nykytilaa on selvitetty sisäministeriössä pelastustoimen ja siviilivalmiuden suorituskykyhankkeessa, jonka tulokset julkaistiin vuoden 2022 helmikuussa. Lisäksi on aloitettu selvitys sisäministeriön johdolla väestönsuojelun tilasta Suomessa ja työ valmistuu viimeistään elokuussa 2023. Selvitysten tulosten pohjalta suunnitellaan tarkemmin tarvittavat kehittämistoimenpiteet ottaen huomioon muuttunut kansainvälinen turvallisuustilanne.

Vantaan kaupunkikonsernin valmiusohjeessa sekä toimialojen ja liikelaitosten valmiussuunnitelmissa on kuvattu kaupungin väestönsuojelutoiminnan käynnistämistä. Suunnitelmien mukaan kaupungin alueelle muodostetaan kolme väestönsuojelualuetta alajohtokeskuksineen johtamaan väestönsuojelumuodostelmien perustamista ja tukemaan kaupungin johtokeskusta vakavia uhkia sisältävissä turvallisuustilanteissa. Valmiussuunnitelmissa on kuvattu myös toimialojen väestönsuojelutehtävät, kuten ensiapumuodostelmien ja huoltomuodostelmien perustaminen ja ylläpito toimintakykyisinä.

Hyvinvointialueuudistus on muuttanut kaupungin roolia väestönsuojelutilanteessa. Hyvinvointialueen pelastuslaitos johtaa pelastustoimintaan ja väestönsuojeluun liittyvien suunnitelmien tekemistä ja niiden yhteensovittamista. Laki edellyttää, että suunnitelmat laaditaan yhteistyössä siihen velvoitettujen kesken, joten suunnitelmien laatimista tulisi koordinoita laajassa alueellisessa yhteistyössä. Vastuu evakuoitujen majoituksesta, muonituksesta ja muusta huollosta ja siirretyn väestön tilapäisestä majoittamisesta sekä muista mahdollisista kiireellisistä sosiaali- ja terveydenhuollon toimenpiteistä kuuluu hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisille. Kaupungin vastuulle väestönsuojelun ja evakuoinnin kokonaisuudessa kuuluu lähinnä väestönsuojat sekä muut tilajärjestelyt ja tiloihin liittyvät tukipalvelut kuten vesi-, sähkö-, lämpö- ja jätehuolto sekä ulkoalueiden kunnossapito.

Vantaan kaupungin väestönsuojelusuunnitelmat on tarkoituksenmukaista päivittää pelastuslaitoksen johdolla yhdessä Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen kanssa. Päivitys edistäisi kaupungin ja hyvinvointialueen sekä muiden toimijoiden luontevan varautumisyhdyspinnan syntymistä muutostilanteessa ja vahvistaisi toimijoiden välistä verkostoa paikallisesti. Samalla voidaan varmistaa riittävät yhteistyörakenteet varautumiseen.

Kaupungin mahdollisuudet investoida yleiseen väestönsuojaan Länsi-Vantaalle

Kaupunki rakennuttaa toimitiloja kaupungin omien palvelujen tarpeisiin. Rakennushankkeet perustuvat kaupunkitasoiseen palveluverkkosuunnitelmaan ja toimialojen tilatarve- ja investointiesityksiin. Kiinteistöjä hankitaan ja ylläpidetään kiinteistöjohtamisen linjausten mukaisesti. Toimitilojen yhteyteen rakennetaan väestönsuojia voimassa olevien lakien edellyttämässä laajuudessa. Mitoitus perustuu ko. kohteen laajuuteen ja henkilömäärään. Joissakin tapauksissa väestönsuojat voivat palvella lähellä olevia useampaa toimitila- tai palvelurakennusta, mutta ei asuinrakennuksia.

Uudisrakennuksia toteutetaan valtuuston vuosittain hyväksymän investointiohjelman ja talousarvion puitteissa. Ohjelmassa ei ole ollut yleisiä väestönsuojia eikä määrärahavaroja sellaisten rakentamiseen. Yleisten väestönsuojien rakentaminen ei sisälly viime vuonna valtuuston hyväksymiin palveluverkkosuunnitelmaan eikä kiinteistöjohtamisen linjauksiin.

Kaupunkilaisten yhdenvertainen kohtelu väestönsuojien rakentamisessa ja rahoittamisessa

Vantaalla on laskennallisesti riittävästi väestönsuojapaikkoja, 276 838, suhteessa asukasluukuun, 242 300 (11/2022), mutta ne ovat taloyhtiöiden, yritysten, virastojen ja laitosten henkilöille varattuja suojapaikkoja. Nykyistä väestönsuojakapasiteettia voidaan kuitenkin ottaa viranomaistoimenpitein käyttöön myös joustavasti kriisitilanteissa. Kerrostaloasukkaat ja suurempien rivitaloyhtiöiden asukkaat suojautuvat lähtökohtaisesti kiinteistön omaan väestönsuojaan tai yhteisväestönsuojaan, johon kiinteistö on liittynyt (kuten Rajatorpan ja Hakunilan kalliosuojat). He myös maksavat asunnon hinnassa ja yhtiövastikkeissa tai vuokrassa väestönsuojan rakentamisen ja ylläpidon kustannukset, joista Suomessa vastaavat rakennusten omistajat ja haltijat. Väestönsuojan omistajan vastuulla on sekä suojan ylläpito että kunnostus. Myös pelastussuunnitelmista vastaa kiinteistön omistaja tai haltija.

Asukkaiden yhdenvertaisen kohtelun kannalta on haastavaa, mikäli kaupunki päätyisi rakennuttamaan ns. yleisen väestönsuojan palvelemaan Länsi-Vantaalla asuvia pientaloasukkaita. Käytännössä sama tarve väestönsuojelulle ole olemassa kaikilla Vantaan pientaloalueilla. Suurin osa vantaalaisista maksaa väestönsuojaan liittyvät kustannuksensa jo nyt itse eli pääosin kerrostalojen ja rivitalojen asukkaat. Erillispientalossa ja pienessä rivitaloyhtiössä asuvat on käytännössä vapautettu voimassa olevien lakien kautta väestönsuojapaikkojen rahoittamisesta. Pois lukien kaupungin omistamissa rakennuksissa olevat väestönsuojat, joita rahoitetaan verovaroin. Siihen, että kaupunki rakennuttaisi uusia väestönsuojapaikkoja vain tietylle väestöosalle (Länsi-Vantaan pientaloasukkaille tai ylipäänsä pientaloasukkaille) liittyy kuntalaisten yhdenvertaisen kohtelun näkökulmasta hankalia kysymyksiä, jotka pitäisi kyetä ratkaisemaan ennen mahdollisia muutoksia väestönsuojien nykyisiin rakentamisperiaatteisiin.

Jatkotoimenpiteet

Väestönsuojan rakentamista Länsi-Vantaan pientaloasukkaiden tarpeisiin ei nähdä kaupunkiympäristön toimialalla tässä vaiheessa tarkoituksenmukaisena. Yleisten väestönsuojien rakentaminen ei olisi taloudellisestikaan mahdollista valtuuston hyväksymän investointikehyksen puitteissa. Vantaan kaupungin väestönsuojelusuunnitelmat tullaan päivittämään pelastuslaitoksen johdolla yhdessä Vantaa-Kerava hyvinvointialueen kanssa mahdollisten uusien suositusten tai lainsäädännön muutosten myötä ja tämä koskee myös pientaloasukkaiden väestönsuojelua.

Kaupunginhallitus 13.2.2023 § 13

Kaupunkiympäristön toimialan apulaiskaupunginjohtajan esitys:

Päätetään

- a) antaa Oskari Iivariselle, Maarit Raja-aholle sekä 27 muulle aloitteen allekirjoittaneelle valtuutetulle toimialan esityksen mukainen kaupunginhallituksen vastaus, ja
- b) esittää kaupunginvaltuustolle merkittäväksi kaupunginhallituksen vastaus tiedoksi.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Kaupunginvaltuusto 27.2.2023 § 11

Kaupunginhallituksen esitys:

Päätetään merkitä kaupunginhallituksen vastaus tiedoksi.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Liite:

- Oskari Iivarisen ja Maarit Raja-ahon sekä 27 muun valtuutetun aloite väestönsuojasta Länsi-Vantaalle

Muutoksenhakuohje: 2.1 Valituskielto

Lisätiedot:

kiinteistökehityspäällikkö Tomi Henriksson, puh. 050 318 0992

rakennusvalvontapäällikkö Risto Levanto, puh. 050 401 1382

tilakeskusjohtaja Pekka Wallenius, puh. 040 749 2592

turvallisuuspäällikkö Markus Hammarström, puh. 040 610 9850

(etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi)